

допомоги у рекординговій сфері та якості юридичних послуг щодо супроводження рекордингових проєктів як окремого виду адвокатської діяльності в рамках новостворюваного інституту *медіа-адвокатів*.

РЕЗЮМЕ

В статті аналізується ефективність соціальних технологій щодо захисту авторського права і суміжних прав на фонографічну продукцію, зокрема в Інтернет-мережі. Автором зазначаються шляхи вдосконалення системи протидії контрафактному рекордингу та обґрунтовуються інформаційно-правові орієнтири розвитку філофонічної взаємодії в цифрових комунікаційних реаліях. Визначаються сучасні легальні (правові) канали щодо інформаційного використання унікальної фонографічної спадщини Східної Європи.

Ключові слова: інформаційне право, філофонія, фонографічні ресурси, рекординг, Інтернет.

РЕЗЮМЕ

В статье анализируется эффективность социальных технологий по защите авторского права и смежных прав на фонографическую продукцию, в том числе в Интернет-сети. Автором описаны пути совершенствования системы противодействия контрафактному рекордингу и обосновываются информационно-правовые ориентиры развития филофонического взаимодействия в цифровых коммуникационных реалиях. Определяются современные легальные (правовые) каналы информационного использования уникального фонографического наследия Восточной Европы.

Ключевые слова: информационное право, филофония, фонографические ресурсы, рекординг, Интернет.

SUMMARY

The paper analyzes the effectiveness of social technologies to protect copyright and related rights in phonographic products, including Internet-based network. The author describes ways to improve the system of combating counterfeit rekordinga and substantiated information and legal guidelines for the development of cooperation in filofonicheskogo digital communication realities. Determining the current legal (juridical) channels of information using a unique phonographic heritage of Eastern Europe.

Key words: Information Law, Rare Sound Records, Phonograph Resources, Recording, Internet.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. Мировые и отечественные информационные ресурсы // Информационно-библиотечный центр РЭУ им. Г.В. Плеханова [Электронный ресурс]. – Режим доступа: www.realib.ru/links/0.
2. Шевцов, М. Мастеринг своими руками / М. Шевцов // DSTAR.COM. – 30 августа 2008 г. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://fdstar.com/2008/08/30/mastering_svoimi_rukami.html.
3. Закон України «Про авторське право і суміжні права» від 23 грудня 1993 р., №3792-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – №13. – Ст. 64.
4. Ст. 2 Закону України «Про розповсюдження примірників аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз даних» від 23 березня 2000 р., №1587-ІІІ // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – №24. – Ст. 183.
5. Кормич, Л.І. Культурологія (історія і теорія світової культури ХХ століття): навч. посібник / Л.І. Кормич, В.В. Багацький. – Вид. третє. – Х. : Одіссей, 2004. – С. 211.
5. Пассман, Д. Все о музыкальном бизнесе / Дональд Пассман ; [пер. с англ. А. Орлова]. – М. : Альпина Бизнес Букс, 2009. – 420 с.
6. Кондакова, Л. Дискоболы стали десятиборцами: украинские рекординговые компании сыграли важную роль в выходе отечественных исполнителей в лидеры рынка и перестроили свою деятельность в соответствии с требованиями времени / Л. Кондакова // Эксперт. – 2009, 8-14 июня. – №22. – С. 42-44.
7. Жилінкова, О.В. Договори в сфері реалізації авторських прав на музичний твір : [монографія] / О. В. Жилінкова. – Х. : Інформаційно-правовий центр «Ксилон», 2008. – 212 с.

УДК 340.134 «313»

ЗАКОНОТВОРЧИСТЬУ СФЕРІ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Славова Н.О., к.ю.н., Донецький національний університет

На сучасному етапі економічного, політичного, соціального розвитку важливе значення відводиться законотворчості. Це обумовлено тим, що від законотворчості залежить формування, становлення економічної, політичної, соціальної системи, в тому числі й правової держави. За останні роки прийнято декілька десятків тисяч нормативно-правових актів (далі - НПА), у тому числі тих, які мають вищу юридичну силу. Очевидним є той факт, що закони, які займають головну сходинку в правотворчості, є не завжди досконалими, мають прогалини, колізійні норми, не відповідають сучасним принципам правотворчості (професіоналізм, науковість, оперативність, гуманність тощо).

Особливої уваги набуває питання щодо активізації суб'єктів законотворчої діяльності, а саме щодо визначення суб'єктів, яким належить право (законодавчої ініціативи) вносити до Верховної Ради України проєкти законів про фінансові послуги та регулювання ринків фінансових послуг. Про необхідність вирішення даної проблеми свідчать сучасна фінансова, економічна ситуація, а також наявність наукових досліджень.

Питанням законотворчості присвячені теоретичні положення наукових праць учених Т.О. Дідича [1], І.Є. Словської [2], Ю.О. Тихомирова [3] тощо. Однак, проблематика законотворчості проведеними фундаментальними, конструктивними дослідженнями не вичерпується, оскільки динамічний розвиток суспільних відносин зумовлює ефективну, результативну діяльність у сфері законотворчості (вивчення її проблематики в контексті правових, економічних, фінансових явищ).

Метою дослідження є конкретизація теоретичної сутності законотворчості, визначення кола суб'єктів, які мають право законодавчої ініціативи у сфері ринків фінансових послуг.

Для досягнення мети необхідно вирішити наступні завдання:

- 1) встановити сутність, значення законотворчої діяльності в сучасних умовах життя суспільства та формуванні правової держави;
- 2) проаналізувати коло осіб, які є суб'єктами законотворчості (законодавчої ініціативи);
- 3) висунути пропозиції щодо суб'єктів законотворчості (законодавчої ініціативи).

Законотворчість – найважливіша діяльність будь-якої держави світу, оскільки кожна держава прагне стабільності (політичної, економічної, соціальної), яка має забезпечуватися, завдяки «якісній» системі законодавства (задоволення, захист, гарантії приватних, публічних інтересів та прав тощо). Сучасний етап розвитку ринкової економіки, політичної системи, соціального життя як окремої людини, так і держави в цілому, вимагають динамічної, інтенсивної законотворчості, яка має відповідати реальним процесам розвитку суспільства.

Слід зазначити, що кожен суб'єкт господарювання, кожна людина, політична партія тощо відчують на собі законотворчу діяльність (позитивну або/та негативну) через правові явища, правовідносини. Наприклад, (1) для громадян, які одержали статус особи, що проживає і працює (навчається) на території населеного пункту, якому надано статус гірського, рівень забезпечення прожиткового мінімуму збільшується на 20 відсотків (Закон України «Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям» [4]), тобто певні громадяни «відчують» позитивну зміну в своєму житті завдяки даній правовій нормі; (2) державна реєстрація об'єднання співвласників багатоквартирного будинку проводиться у порядку, встановленому законом для державної реєстрації юридичних осіб (Закон України «Про

об'єднання співвласників багатоквартирного будинку» [5]). Ця норма є «негативною» для об'єднання співвласників багатоквартирного будинку (далі - ОСББ), оскільки до 23 вересня 2010 р. відповідна норма діяла в іншій редакції: «оформлення і реєстрація всіх документів, що засвідчують створення об'єднання, здійснюється безоплатно у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України», тобто для ОСББ – додаткове матеріальне навантаження, хоча для всіх інших суб'єктів господарювання ця норма є «справедливою», встановлює рівність між іншими суб'єктами господарювання у правовідносинах, які виникають при державній реєстрації юридичних осіб. Аналізуючи вищезгадані приклади, необхідно сказати про наступне: формування правової держави передбачає створення, розвиток, удосконалення законодавства, яке забезпечувало б реальність конституційних положень. Наприклад, людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканість і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю; держава забезпечує захист прав усіх суб'єктів права власності і господарювання, соціальну спрямованість економіки, усі суб'єкти права власності рівні перед законом [6]. Таким чином, в першому випадку правова норма Закону «Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям» відповідає статті 3 Конституції України, в другому, статті 13 Основного Закону.

Отже, сутність законотворчості полягає в забезпеченні правового порядку, правовому регулюванні різних соціальних, економічних, політичних процесів, удосконалення системи законодавства, відповідно до принципів законотворчої діяльності (наприклад, принцип верховенства права), з метою ефективного результату (соціального, економічного, політичного тощо).

Поняття «законотворчість» поєднує в собі дві категорії, а саме – закон і творчість. Під законом розуміють нормативно-правовий акт, який має вищу юридичну силу та приймається вищим органом законодавчої влади, а творчість – діяльність, спрямована на створення, відкриття чогось нового. Сила творчості полягає в тому, що вона орієнтується на нові рішення, матеріальні, духовні, культурні цінності. Отже, законотворчість – діяльність, яка спрямована на створення, скасування НПА, які мають вищу юридичну силу, приймаються/скасовуються вищим органом законодавчої влади та направлені на задоволення матеріальних, духовних, культурних тощо потреб/інтересів суспільства.

На думку Ю.О. Тихомирова, закони повинні зберігати властивості стабільного акту, який регулює найважливіші суспільні відносини, виражає ступінь «концентрації» правових норм, який не порушує міру їхньої цілісності та специфіку дії [3, 59]. Тому законотворчість повинна бути спрямована на цілісність законодавчої системи, з якої починається і якою завершується процес творення закону.

Відповідно до ст. 8 Конституція України має найвищу юридичну силу. Закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй. Оскільки Конституція - Основний Закон України, вона визначає *основні засадні положення* щодо державного устрою, прав та обов'язків людини й громадянина, органів виконавчої влади тощо (курсив авторки). Конституція є фундаментом, ядром для «побудови» системи законодавства, де першорядну роль відіграють закони, оскільки мають вищу юридичну силу, є «стартовою позицією» для прийняття підзаконних, правозастосовчих актів тощо. Отже, законотворчість вимагає «особливої» компетенції, певних знань, навичок, професійного досвіду суб'єктів законотворчості.

Необхідно зазначити, що до основних етапів законотворчості відносяться: законодавча ініціатива, прийняття законодавчим органом законопроекту до розгляду, обговорення законопроекту, прийняття/відхилення закону, офіційне опублікування закону.

Особливим етапом законотворчості є законодавча ініціатива, тобто право відповідних суб'єктів на внесення законопроекту до законодавчого органу (Верховної Ради України). Коло суб'єктів права законодавчої ініціативи є обмеженим, їх перелік визначається Конституцією України. Відповідно до ст. 93 Основного Закону право законодавчої ініціативи у Верховній Раді належить Президентові України, народним депутатам, Кабінету Міністрів України, Національному банку України (далі - НБУ). Станом на 8 грудня 2004 року перелік суб'єктів права законодавчої ініціативи «зменшився» (відповідно до Закону України «Про внесення змін до Конституції України» від 8 грудня 2004 року № 2222-IV), було виключено НБУ, проте Рішенням Конституційного Суду України № 20-рп/2010 від 30 вересня 2010 року Закон України № 2222-20-рп визнано неконституційним, у зв'язку з порушенням конституційної процедури його розгляду та прийняття.

Такі зміни в законодавстві щодо переліку суб'єктів законодавчої ініціативи пов'язані з постійною необхідністю адекватно, оперативно та ефективно реагувати через законотворчість на життя суспільства та держави в цілому.

Слушною є думка І.С. Словської, що суб'єкти права законодавчої ініціативи сприяють народним депутатам у розробці складної за обсягом системи НПА, адже парламентарії та допоміжний апарат не обізнані з усіма тонкощами зовнішньої політики, економічної системи, господарської діяльності, галузей функціонування різних гілок влади, сфери духовності і культури тощо [2, с. 374].

Доцільно, щоб НБУ був суб'єктом законодавчої ініціативи, адже грошово-кредитна політика є однією з найголовніших функцій держави, а забезпечення стабільності грошової одиниці відноситься до основної функції центрального банку країни – НБУ (ст. 99 Конституції України). Крім того, Закон України «Про Національний банк України» [7] (далі – Закон про НБУ) визначає, що НБУ є особливим центральним органом державного управління, у межах своїх повноважень сприяє стабільності банківської системи, додержанню стійких темпів економічного зростання та підтримує політику Кабінету Міністрів України (ст. 2; 6). Адже виконання таких стратегічних функцій, звісно, неможливе без права законодавчої ініціативи, оскільки сучасні динамічні зміни в економіці, політиці потребують негайного правового реагування через законотворчість (законодавчу ініціативу). Наприклад, Рішенням НБУ «Основні засади грошово-кредитної політики на 2010 рік» [8] визначено, що в межах власної компетенції НБУ вживатиме заходів щодо покращення функціонування фінансового сектору, нівелювання ризиків та адекватного реагування на внутрішні та зовнішні «шоки», напрацювання механізмів роботи у разі виникнення надзвичайних умов. *Для забезпечення ефективної роботи з питань сприяння фінансової стабільності та забезпечення фінансової стійкості* НБУ на основі вивчення міжнародного досвіду *ініціюватиме внесення відповідних змін до законодавства* (курсив авторки). Отже, НБУ як орган державного управління відповідно до права законодавчої ініціативи «наставляє» (термін «законодавча ініціатива» походить від латинського *initio* - наставляю) парламент прийняти до розгляду відповідний законопроект (головне, що через це право НБУ направляє проект НПА у «перші руки», тобто не має потреби звертатися, наприклад, до Президента України, Кабінету Міністрів України тощо для ініціювання через них законопроекту).

Проте, спеціальний Закон України «Про Національний банк України» не містить норми щодо права НБУ бути суб'єктом законодавчої ініціативи. Крім того, Конституція України, Закон про НБУ не визначають, які саме законопроекти («тематика» НПА) можуть вноситися НБУ до парламенту. Справа у тому, що значення закону не можна применшувати (тобто самостійно, на доктринальному рівні вирішити, яким повинен бути обсяг прав та обов'язків НБУ щодо законодавчої ініціативи, та вважати це аксіоматичним), принциповим стає питання про визначення кола повноважень НБУ як суб'єкта законодавчої ініціативи. Крім того, в юридичній літературі обґрунтовується думка про те, що специфіка статусу суб'єктів нормопроєкування розкривається через їхнє призначення, а саме визначення кола суспільних відносин – «сфери взаємопроникнення» [1, с. 56].

Прикладом цього є Рішення Конституційного суду України (далі - КСУ) [9] щодо суб'єктів законодавчої ініціативи, які мають право вносити до Верховної Ради України проекти законів про внесення змін та доповнень до закону про Державний бюджет України. Дослідивши матеріали справи, Суд вирішив, що Президент України, народні депутати України, Кабінет Міністрів України, Національний банк України можуть подавати до Верховної ради України законопроекти з будь-якого питання, крім тих законопроектів, які відповідно до Конституції України можуть вноситися спеціально визначеними нею суб'єктами права законодавчої ініціативи. Зокрема, проект закону про державний бюджет України розробляє та подає до Верховної Ради України лише Кабінет Міністрів України. Отже, хоча ст. 93 Конституції визначає перелік суб'єктів права законодавчої ініціативи, Рішенням КСУ він обмежений стосовно певних законопроектів.

Ми поділяємо наведену позицію КСУ, оскільки це дозволяє професійно обґрунтувати необхідність відповідних норм права (саме Кабінету Міністрів України, виконуючи свої функції та завдання відповідно до Конституції України), уникнути свавілля, іншого негативного впливу на процес підготовки та прийняття НПА про державний бюджет.

Варто зауважити, що НБУ є спеціальним органом державного управління (курсив авторки), тобто здійснює певні функції, які передбачені законодавством (виходячи за межі визначених функцій НБУ порушує тим самим Конституцію України та Закон про НБУ). Таким чином, недоречно вважати, що НБУ має право вносити на розгляд до парламенту законопроекти, які не відносяться до компетенції Національного банку, наприклад, удосконалення законодавства у сфері охорони здоров'я, совісті та релігії тощо.

Отже, вважаємо, що НБУ в межах його компетенції може розробляти та подавати до парламенту законопроекти, які стосуються тільки грошово-кредитної політики держави та регулювання банків та банківської діяльності (тобто в межах своїх повноважень).

Водночас, повертаючись до питання законотворчості у сфері фінансових послуг та державного регулювання ринків фінансових послуг, необхідно зауважити, що НБУ є не єдиним спеціальним суб'єктом правотворчості в цій галузі. Відповідно до ст. 1 Закону України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» [10] до фінансових установ належать: банки, кредитні спілки, ломбарди, лізингові компанії, довірчі товариства, страхові компанії, установи накопичувального пенсійного забезпечення, інвестиційні фонди і компанії та інші юридичні особи, виключним видом діяльності яких є надання фінансових послуг, а у випадках, прямо визначених законом, - інші послуги (операції), пов'язані з наданням фінансових послуг.

Незважаючи на той факт, що в законодавстві України немає чіткого розмежування фінансових установ (на банківські та небанківські), диференціація фінансових інститутів визначена у науковій літературі. Небанківські фінансові установи (далі - НБУ) є складовою фінансової системи, до них належать кредитні спілки, ломбарди, страхові компанії, недержавні пенсійні фонди тощо. Такі установи надають певні фінансові послуги, але на відміну від банків, небанківські фінансові установи є вузькоспеціалізованими. Крім того, подібна класифікація фінансових установ є надзвичайно актуальною, оскільки регулювання та нагляд за діяльністю відповідних установ здійснюють різні державні органи (НБУ – за банками; Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг (далі - Нацкомфінпослуг) – за кредитними спілками, страховими компаніями, ломбардами, установами накопичувального пенсійного забезпечення тощо).

Згідно Указу Президента «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг» [11], Нацкомфінпослуг є суб'єктом правотворчості у сфері ринків фінансових послуг (крім ринку банківських послуг і ринків цінних паперів та похідних цінних паперів), оскільки серед основних завдань Нацкомфінпослуг є: узагальнення практики застосування законодавства України з питань фінансових послуг і ринків та розроблення пропозицій щодо їх вдосконалення; розроблення і затвердження обов'язкових до виконання нормативно-правових актів з питань, що належать до її компетенції.

Однак, законотворчість (головним етапом якої є законодавча ініціатива) та правотворчість не є синонімами. Законотворчість – це спеціальна діяльність компетентних (уповноважених) органів, яка спрямована на створення/скасування нормативно-правових актів, які мають вищу юридичну силу Натомість правотворчість – це юридична діяльність правотворчих суб'єктів, що спрямована на створення/скасування правових норм.

І хоча Указ Президента містить імперативну норму щодо правотворчості Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, проте законотворча діяльність Нацкомфінпослуг є обмеженою.

Відповідно до ч. 2 п. 4 Указу Президента «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг» Нацкомфінпослуг узагальнює практику застосування законодавства з питань, що належать до її компетенції, розробляє пропозиції щодо вдосконалення законодавчих актів, актів Президента України, Кабінету Міністрів України та в установленому порядку вносить їх на розгляд Президенту України та Кабінету Міністрів України (далі - КМУ) (курсив авторки). При цьому, Нацкомфінпослуг лише (1) узагальнює, розробляє пропозиції щодо законодавчих актів; (2) вносить їх на розгляд до Президента України та Кабінету Міністрів України. В свою чергу, якщо відповідні суб'єкти законодавчої ініціативи вважають законопроект потрібним, можливе ініціювання його до законодавчого органу. Таким чином, проекти законів можуть стати точкою бифуркації (розгалуження «поглядів» Нацкомфінпослуг і КМУ, Президента), при чому перевага віддається останнім.

Слід наголосити, що Нацкомфінпослуг здійснює державне регулювання ринків фінансових послуг у межах, визначених законодавством (повноваження поширюються на небанківські фінансові установи). НФУ є невід'ємною частиною фінансового ринку країни, при чому їхня кількість значно перевищує банківський сектор (рис. 1) [12, 13].

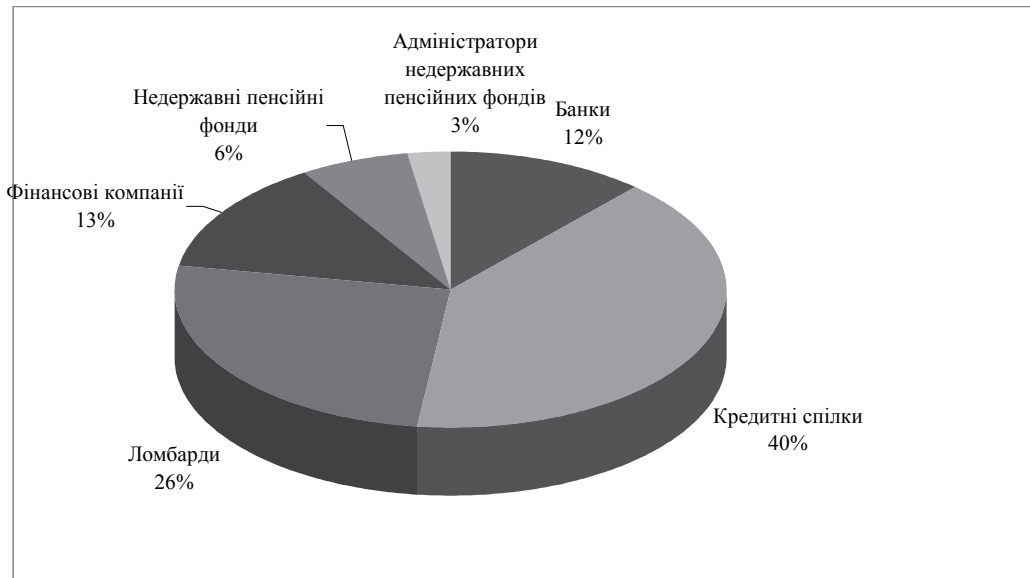

Рис. 1 Кількість фінансових установ в Україні за 2010 р.

Аналіз даних, наведених на рис. 1 свідчить, що станом на 31.12.2010 р. в Державному реєстрі фінансових установ налічувалося 1980 небанківських фінансових установ. З них: 456 страхові компанії, 659 кредитні спілки, 426 ломбарди, 221 фінансові компанії, 101 недержавні пенсійні фонди, 43 адміністратори недержавних пенсійних фондів, станом на 1 січня 2011 року зареєстровано всього 194 банків.

Нині на фінансовому ринку існують проблеми організаційної розбалансованості, структурної деформації, низької ефективності. Такий стан пояснюється відсутністю чіткого, «якісного» законодавства, державної політики, обґрунтованої стратегії розвитку внутрішнього фінансового ринку, ефективної організації та цілісної системи управління фінансовими установами, зокрема НФУ. Незважаючи на те, що небанківські фінансові установи динамічно розвиваються, частка з них є нерентабельними, неліквідними, збанкрутілими.

При розв'язанні цих проблем необхідно виходити з законів, які є основою діяльності НФУ. Вважаємо, що Нацкомфінпослуг є головним констатуючим елементом проектування НПІА у сфері фінансових послуг, оскільки кожна фінансову організацію (крім банку) «розглядає під різними кутами зору» з розставленими акцентів на ті або інші особливості НФУ. Це відбувається завдяки звітності, яку подають кредитні спілки, страхові компанії тощо до Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг. Наприклад, Нацкомфінпослуг встановлює строки та вимоги до розкриття інформації та складення звітності учасниками ринків фінансових послуг – суб'єктами накопичувальної системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування (Указ Президента «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг»), в свою чергу Адміністратор (недержавного пенсійного забезпечення) щоквартально подає звітність до Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг (Закон України «Про недержавне пенсійне забезпечення» [14]).

Крім того, в умовах сучасного економічного, політичного та соціального стану в Україні проблема захисту вкладів посідає особливе місце. «Захист» вкладів (внесків) є важливою складовою формування і збереження довіри до національної фінансової системи. Зауважимо, що чинним законодавством не врегульовано питання захисту вкладів (внесків) членів кредитних спілок на депозитні рахунки, проте кредитні спілки в Україні займають провідне місце у фінансовій системі та зосереджують значну частку грошей населення.

Не викликає сумнівів, що обов'язковий підхід до гарантування (страхування) вкладів є стратегічно необхідним, оскільки це є стимулюючим фактором довіри населення та зближення українського законодавства до законодавства ЄС. Так, захист вкладів у ЄС ґрунтується на Директиві 94/19 ЄС Європейського Парламенту і Ради «Щодо схем гарантування депозитів» від 30 травня 1994 року [15], де відповідно до статті 3 кожна держава – член забезпечує, що на її території запроваджується і офіційно визнається одна або більше схем гарантування депозитів і якщо кредитна установа не виконує покладених зобов'язань як на члена схеми гарантування депозитів, компетентні органи застосовують всі відповідні заходи, включаючи накладення санкцій. З метою захисту кредитних спілок від ризиків розроблені «перспективні» нормативно-правові акти (ще у 2008 році), а саме: закон «Про фонд гарантування вкладів кредитних спілок», Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про Фонд гарантування внесків (вкладів) членів кредитних спілок на депозитні рахунки», проте, на сьогодні вони залишаються тільки проектами.

Звичайно, НФУ як суб'єкти господарювання являють собою складну систему, яка поєднує в собі взаємопов'язані компоненти соціально-економічного, правового середовища. Отже, структурну, правову перебудову НФУ доцільно розглядати крізь призму спеціальних НПІА, в тому числі законів. Вважаємо, закони (закон) виникають як інструмент вирішення конфлікту між існуючою системою реальності і незадоволеними потребами суспільства, де законотворчість виступає в ролі новаторської діяльності, та припускає творця – суб'єкта творчої діяльності. Саме суб'єкт творчої діяльності (законотворчості) повинен (1) мати знання, навички та здібності, необхідні для чіткого формулювання завдання, мети; (2) синтезувати накопичений матеріал, знання для розв'язання поставленої задачі тощо. Виходячи з цього, на наш погляд, правильно звертає увагу І.С. Словська, що розробка і прийняття законопроектів в значній мірі залежать від рівня фахової підготовки суб'єкта законодавчої ініціативи [2, с. 372]. Отже, ми акцентуємо увагу на тому, що суб'єкт законотворчості – Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, є спеціальним державним органом, який наділений певними повноваженнями щодо вивчення, аналізу суспільних відносин на ринку небанківських фінансових послуг, виявлення недоліків, колізій, прогалин у законодавстві та як наслідок проведення аналітичної роботи щодо розробки проекту НПІА. Для логічного подовження законотворчої діяльності Нацкомфінпослуг, вважаємо, надати право законодавчої ініціативи Національній комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг.

На нашу думку, недооцінка, як і скептичне ставлення щодо можливості надати право законодавчої ініціативи Нацкомфінпослуг, негативно впливатиме не лише на якість законодавства, а й перешкоджатиме розвитку фінансового ринку України.

З огляду на наведене, пропонується:

- розширити конституційний перелік суб'єктів законодавчої ініціативи шляхом внесення змін до частини 1 статті 93 Конституції України, а саме: «Право законодавчої ініціативи у Верховній Раді України належить Президентові України, народним депутатам України, Кабінету Міністрів України, Національному банку України і Національній комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг. Національний банк України і Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, можуть подавати до Верховної ради України законопроекти у межах їх компетенції відповідно до законодавства»;

- пункт 23 статті 7 Закону України «Про Національний банк України» викласти у наступній редакції: «вносити проекти нормативно-правових актів до законодавчого органу України з питань, що належать до його компетенції»;

- пункт 23 статті 7 Закону України «Про Національний банк України» вважати пунктом 24;

- доповнити пункт 6 Указу Президента «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг» частиною наступного змісту: «34) законодавчої ініціативи з питань, що належать до її компетенції».

РЕЗЮМЕ

Статтю присвячено шляхам підвищення ефективності законотворчої діяльності Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг та Національного банку України. Розкрито проблематику сутності законотворчості, його принципів і функціонального призначення, місця в правотворчій діяльності на ринку фінансових послуг.

Ключові слова: законотворча діяльність; ринок фінансових послуг; Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг; Національний банк України.

РЕЗЮМЕ

Рассмотрены особенности законотворческой деятельности Национальной комиссии, которая осуществляет государственное регулирование в сфере рынков финансовых услуг, Национального банка Украины. Предложены основные направления совершенствования законодательства Украины в области законотворческой деятельности в сфере финансовых услуг.

Ключевые слова: законотворческая деятельность; рынок финансовых услуг; Национальная комиссия, которая осуществляет государственное регулирование в сфере рынков финансовых услуг; Национальный банк Украины;

SUMMARY

The features of legislative activity of the national commission are considered and it carries out the state regulation in the sphere of the financial market services and National Bank of Ukraine. The main improvement directions of the legislation of Ukraine in the field of legislative creative activity are offered.

Keywords: legislative activity; the financial market services; the national commission are considered and it carries out the state regulation in the sphere of the financial market services; National Bank of Ukraine.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. Дідич Т.О. Нормопроекування: питання теорії та методології: Монографія /Т.О. Дідич. – К.: Видавництво Європейського університету, 2010. – 160 с.
2. Словська І.С. Конституційний перелік суб'єктів права законодавчої ініціативи потребує вдосконалення / І.С. Словська // Митна справа. – 2011. – № 4 (76). – С. 372-377.
3. Тихомиров Ю.А. Теория Закона / Ю.А. Тихомиров. – М.: Наука, 1982. – 256 с.
4. Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям: Закон України від 1 червня 2000 року № 1768-III // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 35. – Ст. 290.

5. Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку: Закон України від 29 листопада 2001 року № 2866-III // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 10. – Ст. 78.
6. Конституція України від 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
7. Про Національний банк України: Закон України від 20 травня 1999 року № 679-XIV // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – №29. – Ст. 238.
8. Основи засади грошово-кредитної політики на 2010 рік: Рішення Національного банку України від 10 вересня 2009 р № 10 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: bank.gov.ua.
9. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Президента України щодо офіційного тлумачення положень частини першої статті 93 Конституції України, частини першої статті 35 Закону України «Про бюджетну систему України» (справа про зміни до закону про бюджет): Рішення Конституційного Суду України від 17 травня 2001 року № 5-рп/2001 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: portal.rada.gov.ua.
10. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг: Закон України від 12 червня 2001 р. № 2664-III // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 1. – Ст. 1.
11. Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг: Указ Президента України від 23 листопада 2011 р. № 1070/2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: portal.rada.gov.ua.
12. Огляд ринків фінансових послуг та підсумки діяльності небанківських фінансових установ, державне регулювання та нагляд за діяльністю яких здійснюється Держфінпослуг, за 2010 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: dfp.gov.ua.
13. Основні показники діяльності банків України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: bank.gov.ua.
14. Про недержавне пенсійне забезпечення: Закон України від 9 липня 2003 року № 1057-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 47-48. – Ст. 372.
15. Директива 2006/48/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 14 червня 2006 року «Про започаткування та здійснення діяльності кредитних установ» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.

УДК 347.232.1

ЩОДО ПРОБЛЕМИ НЕДРУЖНЬОГО ЗЛИТТЯ ТА ПОГЛИНАННЯ (МОЖЛИВА СХЕМА НЕДРУЖНЬОГО ПОГЛИНАННЯ НАСК «ОРАНТА»)

*Турченко О.Г., к.ю.н., доцент кафедри конституційного і міжнародного права Донецького національного університету
Гайворонська Ю.Р., Донецького національного університету*

Більшість спеціалістів в сфері протидії рейдерству вважають, що рейдерського нападу краще запобігти, ніж у ньому перемогти. Тобто, набагато вигідніше вибудувати превентивну схему протидії недружнім поглинанням до того, як твоя компанія отримає нагоду «помірятися силами» з представниками недружнього поглинання чи так званими рейдерами. Абсолютна більшість поглинань формально базується на помилках акціонерів або менеджменту підприємства при управлінні останнім. При правильному розрахунку, захоплення підприємства обходиться дешевше, ніж законна купівля його акцій. Слід зазначити, що часто те, що ззовні видається як корпоративний конфлікт, звичайний господарський чи трудовий спір, - прояв рейдерської атаки.

Проблема рейдерських поглинань за останні роки набула великої популярності серед представників юридичної, економічної професій та простих громадян нашої країни. Більшість авторів (М.Арманова, А.Кінаха, В.Крутова, В.Куц, В.Картавцева та ін.) розглядають історію виникнення поняття рейдерства, його відмінності від проведення злиття та поглинання на Заході, методи діяльності рейдерів та рейдерських об'єднань, схеми захоплення підприємств та методи протидії цим захопленням. При чому багато авторів пропонують досить чіткі та придатні до застосування методи протидії недружньому поглинанню.

Пропонуємо розглянути актуальну проблему недружніх поглинань в трохи іншій площині, а саме – через аналіз оприлюднених у електронних ЗМІ даних про дії WEST MIDLANDS HOLDINGS CORP., ТОВ «Інвестиційна група «ІНЕКО» та ТОВ «Контекст-Медиа» щодо НАСК «Оранта» [1, 2, 3, 4, 5, 6] дослідити можливу схему недружнього поглинання Національної акціонерної страхової компанії (НАСК) «Оранта» і виділити його конкретні методи і заходи.

Відповідно до мети завданнями є:

1. Проаналізувати дії WEST MIDLANDS HOLDINGS CORP., ТОВ «Інвестиційна група «ІНЕКО» та ТОВ «Контекст-Медиа» щодо поглинання ними НАСК «Оранта»;
2. Визначити, чи є в діях WEST MIDLANDS HOLDINGS CORP., ТОВ «Інвестиційна група «ІНЕКО» та ТОВ «Контекст-Медиа» ознаки рейдерського захоплення.

Методологічною основою дослідження стала сукупність загальнонаукових та спеціально-галузевих методів та принципів. У ході дослідження авторами застосовано низку таких загальнонаукових методів дослідження, як діалектичний, перехід від загального до особливого та конкретного, а також системний, історичний та метод порівняльно-правового аналізу. Використання цих методів надало можливість здійснити максимально різнобічне дослідження обраної проблеми.

У корпоративному праві США та Західної Європи терміном «рейдер» позначається особа, яка починає активно скуповувати акції чужої компанії з метою її поглинання, шляхом отримання контрольного пакету [7]. У своєму класичному визначенні рейдер, використовуючи заходи з придбання чужої компанії, не порушує закон, а діє лише всупереч волі її керівництва та контролюючих акціонерів. В Україні рейдерством визначається доволі широкий спектр акцій, від звичайного законного недружнього поглинання, до бандитського захоплення підприємства. Для того, щоб якимось упорядкувати поняття рейдерства, об'єднуючи в ньому необ'єднане, використовуються різноманітні класифікації: «біле», «сіре», «чорне» [8, с.98].

Для кращого дослідження обраної теми, та задля визначення до якого з видів належить наш приклад поглинання, слід звернутися до практичного боку цього питання.

26 липня 2012 року відбулась прес-конференція НАСК «Оранта», присвячена ситуації, яка склалася в інформаційному просторі навколо імені компанії. Голова правління Ігор Пугачов охарактеризував цю ситуацію як спроби недружнього поглинання або рейдерства. НАСК «Оранта» вважає, що організаторами рейдерської атаки узгоджено виступили WEST MIDLANDS HOLDINGS CORP., ТОВ «Інвестиційна група «ІНЕКО» та ТОВ «Контекст-Медиа» та звернулася до МВС України з проханням перевірити наявні факти і з'ясувати, хто стоїть за масштабною негативною інформаційною атакою. Також, в ході прес-конференції НАСК «Оранта» спростувала чутки про продаж своїх акцій компанії West Midlands Holdings Corp.

В ході вивчення наявних в інтернет-виданнях матеріалів було зазначено неабиякий інтерес до НАСК «Оранта» з боку компанії West Midlands Holdings Corp., ТОВ «Інвестиційна група «ІНЕКО» та ТОВ «Контекст-Медиа». Цей інтерес та дії West Midlands Holding Corp, ТОВ «Інвестиційна група «ІНЕКО» та ТОВ «Контекст-Медиа», спрямовані на отримання контрольного пакету акцій, спонукають до роздумів: а якщо саме ці компанії розпочали дії щодо ворожого (недружнього) поглинання. Що ж саме відбувається з НАСК «Оранта»? Чи